

РОЗСВІТ

Часопись полонених
гromadi „Самостійна Україна“.

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Раштат 7. Лютого 1917.

Остання відповідь Німеччини до Полученних Держав Америки у Франції, а особливо Англії наробила такого галасу, що ні англійці, ані французи не сподівалися його мати і не уявляли такого становища, в якому вони вже тепер опинилися.

З вибухом війни і довший час почвірне порозуміння не теряло надії побідити Німеччину голодом, але замірдало не здійснивши, віра в побуду таким способом, після двох років і нанесеного Німеччиною на всіх фронтах ущаду, повинна була остаточно покинуті їх. На жаль цього не сталося, і союзники, без огляду на те, що війна принесла до тепер страшні злідні, знищила мільйони людських жертв, хотіть продовжувати війну.

Коли воюючі держави, на предложені Німеччини припинити війну, обмінялися думками, то ясно стало, що союзники уважають можливий мир тоді, наколи Німеччина, Австрія, Турція і Болгарія будуть цілком розбиті і розібрани.

Свої заходи припинити війну Німеччина не залишила і, щоби мир настав, щоб примусити до миру своїх ворогів, Німеччина заповіла безпощадну морську борбу.

Воюючі держави ролами помінялися. Англія і Франція опинилися відірваними від своїх союзників, а також відірвані від цілого світу.

З початку війни в такому положенні була Німеччина, котра завдяки тілько організації в краю відержала блокаду. Тільки сильний дух німецького народу міг винести весь тягар війни. Що станеться з Англією, яка не приготувана до того життя і мусить жити так, як тоді бажає тепер Німеччина?

Де дістане засоби поживи, коли ні жаден корабель не відіде і не пристане до берегів Англії? Настає голод в Англії, злі врожай не дає зробити запасів, Англія не може жити хотіти кілько місяців без довоzu продуктів. І тільки тепер підходить час, коли порозуміння буде примушено просити мира, бо англійці, французи не зможуть винести того, що виніс німецький народ.

Блокаду Англії тяжко відчує Росія. Остаточне пораження союзників не прийшло тільки завдяки зносинам, які до цього мало почвірне порозуміння, бо вони обмінювалися ріжними засобами. Росія діставала амуніцію, віддавала засоби поживи, тепер все це пірвалось. Положення Росії без амуніції дуже гірке. Мас стати ся те, що сталося в 1915. році, коли Росія утікала з Галичини, відступали з Польщі.

Не можна сказати, щоби Росія не терпіла також від недостачі поживи. Що річно в Росії в мирні часи під час неврожаю в деяких місцях, населені вимирало з голоду, і Росія не в стані була запобігти, маючи до разпорядимости засоби, а тепер під час війни, коли вся енергія звернена на фронти, внутрішні справи зовсім залишені.

Рішення Німеччини уживати надалі всіх засобів, мусимо трактувати як рішуче бажання покласти кінець війни і тільки.

О побіді не може бути річи, бо Німеччина отверто сказала перед цілим світом, що згодилася з думкою президента Получених Держав Вільзона, котрий заповідав мир без побіди.

Додержання Німеччиною свого заповідження числимо фактом, який мусить ся бути переведеним; за це говорить весь час війни, а також говорять за це останні вісті, які приносять звідомлення про масових потопленнях кораблів з поживою, амуніцією, що їхали до Англії.

У своїй відповіді Німці застережують всіх нейтральних держав везти до Англії средства поживи і амуніцію, особливо застережують Америку, котра весь час доставкою воєнної зброї на ділі провадила війну, помагала союзникам.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 пф.)
На місяць в таборі 20 пф.
” ” поза табором 30 ”
” ” півроку в таборі 1 м. 20 пф.
” ” поза табором 80 ”
” ” рік в таборі 2 ” — ”
” ” поза табором 3 ” — ”

АДРЕСА:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Виходить два рази на тиждень.

Краще найстрашніший кінець, чим страшне без кінця.

Так певно мусіли собі сказати нейтральні держави такі як Норвегія, Швеція, Голландія, Іспанія і Данія.

Бо коли Німеччина проголосила безпощадну борбу підводних лодок, то ті держави мовчанкою приняли ту вістку. Вони від себе сказали своїм корабельним підприємствам, що кораблі можуть їздити, коли цього бажають, але держава не бере на себе ніякої відвічальності за потоплення корабля.

Що значить така заява? Перше всього те, що ніяке товариство обезпечені не прийме обезпечення їдучого корабля.

В мирні часи кожний корабель, коли виїжджає на повне море, обезпечувався а під час війни тим більше. Не обезпечити корабля, значить стільки, що ніякий корабель не вийде на повне море, бо зі стратою необезпеченого корабля тратить підприємець дуже часто ціле своє майно.

Не їдуть кораблі, то сотки тисяч людей в надморській державі не мають хліба. Тратить хліб корабельна залога, портові робітники і багато робітників по городах в глибині краю, де вони були заняті при нагружуванню і вигружуванню товарів в ріжких железніх осередках в краю. Тут держава мусить прийти в поміч тим усім безробітним. Їх треба прогодувати.

Нейтральні держави те знають. Але краще раз перенести те страшне лихо із надією на кінець, чим терпіти те саме лихо, хоть може легше, без кінця.

Голландська газета „Тайд“ каже, що безпощадна борба підводних є страшним лихом для Англії.

І воно справді таке є. Вже 11. падолиста 1916. р. писала англійська часопись „Таймс“, що треба подумати про нове жерело средств до життя, а не спускати ся на Америку. Бо ану ж прийшло би косісь таке, що з Америкою було би будь непорозуміння або що там, і тоді не буде чим жити. „Таймс“ радив звернути ся до Австралії.

І воно справді могло бути страшне. Подумаймо лише про те, що Америка дас Англії що тиждня 124.300 тон поживи, себто ані більше, ані менше лише 228 мілійонів 600 тисяч фунтів поживи.—Зважте:—на тиждень!

А тут непорозуміння із Америкою а противі Німеччини каже, що потоплю всякий корабель, який зближить ся до берегів Англії. І сповняє те, що сказала, бо зараз 1. лютого 1917. потопила більше чим трицять кораблів. Це не жарт. А де її 228,600.000 фунтів поживи в тиждень? Будуть на дні для раків. Англійська преса давай репетувати:

„Дейлі Телеграф“ кричить, що Німеччина ошаліла, держить себе за надчоловіка і хоче наказувати цілому світові.

„Дейлі Графік“ репетує, що Німеччина дикий звір, що в бішенні спосіб визиває цілій світ.

Всі англійські часописи звернули свої очі на Америку. Мовляв, вуйку Вільзона! а ти що на те? Покинь свої мирові заходи а подай свою руку; та ми ж брати, рідні брати від одної мами.

І вилізло шило з мішка.

Тоді, коли Німеччина сама закликала до мира, тоді, коли сам Вільзон два рази проголосив світові свої святі бажання мира, тоді той самий Вільзон, котрий давніше дозволяв проти всіх звичаїв нейтральності давати зброю ворогам Німеччини а на роті мав усе слово „мир“,—той самий Вільзон за три чи чотири дні забув на те слово а проголосив зірвані дипломатичні зносини із Німеччиною. Правда,—це ще не війна, але до війни бракує лише одного вистрілу.

ЖНЕЦЬ.

На поле вийшов жито жати,
Але не власне, чуже,
І став навколо поглядати,
Як хвилювало золоте.
Воно мов море, бурне море,
Його в обійми узяло
І як та хвиля з низу-вгору
Кудись здавало ся плило.
Стояв він довго і дивив ся,
Зняв картуз із голови,
На небо глянув, помолив ся:
Мій милій Боже, поможи!
Зігнувсь сірома і хвилини
Свої спини не розгинав:
Бояв ся, бачте, щоби часом
Нечистий пана не пригнав.
І так до зорі, аж до ночі
Серед злідноти й темноти
Він потом заливає очі—
Панам оброблює лани.
Свої лани, свої, родимі
Віддав проклятим Москалим,
А сам, зігнувсь, забувши сором,
До них у наймити пристав!

О, Боже мілій, Ти Україну
Усім, усім обдарував,
Та батько, бач, себе й дитину
З добра в кайдани закував!

М. Чалий.

Чому він те зробив? Звичайна хитрість американських Англійців. Вони говорили про мир, але справді вели війну, бо від їх орудій, від їхніх літаків падали тисячі німецьких голов. Коли вони хотіли мира, то попробували спинити довіз муніції на місяць, а коли те не помогло би, потребували стримати тих 228 мільйонів поживи і був би зацарствував мир, бо Німеччина давно хоче;—вона давно сказала, що вона не думася присвоювати собі чужих країв.

Але Вільсон хотів, щоби Американці мали зиск і щоби він рівночасно був—апостолом мира.

Але коли притиснули його приятеля, то не вдеркала душа американського приятеля і показала роги.

Чи ті роги що поможуть, годі сказати. Німці сказали, що їх фронти такі, що щоби й ще стільки ворогів, скільки доси, то вони відріжуть.

І можна їм вірити. Бо вони борються ся те, щоби не стати зависимими. Вони вміють бороти ся на фронтах і вміють бороти ся дома. Сталева обичайність обхопила цілий народ. А народ, який не зрадив свого генія обичності, не пропаде; виграти мусить. А Америка і так більше не поможе, чим помагала ворогам Німеччини. Її не гонить до бою кліч правди, кліч морального генія а кліч—навіть не потреби—азиску. Але, здається, перечислив ся англійський вуйко, ласій на зиск, бо там, де народ просяк одною ідеєю єдності, щоби полягти а не підлягти, там немає сили побороти його.

Починає ся війна цілого сьвіта. А чим скорше зайде ся те, що має горіти, тим скорше потухне. Значить, мир ще близший, хотіть страшнішою дорогою.

* * *

Я чую стогни, бачу слози,
Я бачу всюди жебраків;
Я чую страшній погрози
Проклятих наших ворогів.

А ви не чуєте... О, люди!—
Мої любимі брати!
Ви підставляєте лиши груди,
Щоби по ним пройшли кати.

Ви мовчите, ви оніміли.
На трупах ваші вороги
Свійому ідолу—царату
Справляють оргії, танки.

Хто ж руку помочи протягне?
Хто вас візьметь ся розкувати?
Самі, самі скорійш вставайте,
А то прийде ся всім сконати!

М. Чалий.

ІНТЕРВЮ.

В передній теленькнув дзвінок. Горнична Даша знала, що це прийшло іх Превосходительство і побігла в прихожу помогти роздягати ся, при чим довідала ся, що Іх Превосходительство в веселім настрою, бо роздягаючись жартувало і вщипнуло, від чого чорновіда Даша ще дужче почервоніла, а це знову прилучило ся до того, що Іх Превосходительство не втерпіло, щоб не чмокнути її в саміснікі губки. Ах,—тай смачно ж!—“Та дарма, це лиши на хвильку, а зараз знов до роботи”—і потупало в кабінет, де й засіло до праці. Не забаром знов теленькнув дзвінок, і Даша пішла повідомити про гостя, при чим знову переконала ся, що праця не відобрала в Іх Превосходительства веселого настрою бо... Ах, та що говорить!.. Лише мовчати про такі річи...

До кабінету вступив гость.

“Наша поважаєма газета доручила мені інтервювати, Ваше Превосходительство, в справі... справі...”

— “В справі засобів поживи”—підказав генерал.

“Так, так! і засобах боротьби з нуждою в необхідних річах”.

— “Прошу, прошу—дуже радо.—Ta прошу ж—сідайте”.

Кореспондент сів на кінчику крісла і приготовив ся записувати.

Ні, то не наші...

(На команді).

Уже вечеріло, коли я підходив до села М., в якім по маршруту зазначувала ся наша—українська команда.

Село невеличке—дворів 80.

Минувши кілька дворів, звернув в праворуч до пивні, де, як казали Німці, мешкають наші люди.

Вийшовши до середини, побачив вахмана, який заявив, що команда дожидася мене в своєму помешканні на другому поверсі.

Піднімаюсь по крутім сходам, наверх, піднімаюсь і чую відгомони голосів,—чую, але не можу ще розібрати, що кажуть, а кажуть, здається, рідною мовою, що приемно душі і серцю. Нетерплячо рукою шукаю в п'ятім клямку і, нашивши її, хочу уже відкрити двері, але що се?

З середини кімнати почуло ся гідке, бридке слово. Воно вдарило ся об двері, вдарило ся мов молотом об мідь і понесло ся навколо. Далі друге... третє...

“Я тебе..... покажу, как іграти в карти... іграєш, то платі!—несуться московські слова в перемішку з епітетами, якими так багата „матушка—Росія”...

— Що се?—питаю себе і не нахожу відповіді.

Відхилюю двері і входжу...

— Добрий день, хлопці!..

„Здравствуйте!—Якось зчудовано відповідаю незнайомі мені люди і ще більше зчудованими очима дивляться ся на мене...

— Ну, як живете?.. Давно з Раштату?—питаюся.

— Благодарім, но только ми не з Раштату, а з Мангайму!—відповідає один з ліжка...

— Да, ми все з Мангайму, а не з вашого заразного лагеру—Раштату, чи как его?—відповідає ся другий, і по голосу пізнаю, що це той, який за кілька хвилин назад, лаяв свого сусіда.

— Чим же Раштат заразний, товариш?—питаюся у нього.

— Та уже тем, что ви адін другого називаєте товаришам, а кроме того, там у вас преподайтесь наукі—політика!

— Так, товариш,—кажу,—у нас називають один другого товаришами і не лають ся такими бридкими словами, які я чув зараз у вас, а живуть у згоді, і діляться поміж собою знанням, щоби по повороті до дому змогли краще устроїти своє життя, щоби не були такими темними, заляканими, безпорядними; а щоби не давали ся на обман своїм ворогам, то для сего організують ся...

— Вот как! а скажіте, ви—пленний російський солдат?

— Так, я полонений Українець російської армії.

— А как же вам розрешіл Немци розежать по командах?

— Бачте,—кажу,—Німці весь час придували ся до нашого життя у тaborі і коли побачили, що ми народ такий самий як і другі культурні народи, що ми і в полоні прагнемо до освіти, до життя, а через те, що не всі мо-

жуть бути у таборі і чути живе слово, бо багато працюють на командах, то вони розіршили нам розіжати по тих командах для того, щоби і тим людям приносити хоть крихітку знання, і розради в їх серця і душі... Я, коли йшов сюди, думав, що тут працюють наші люди, бо в мене в списку значить ся, що ця команда наша—Раштатська.

„Так, здесь билі ваші люди, но ми їх недавно сменіли... Оні оставилі нам газети, но ми їх не уміємо читати!..“

— Розуміється, що вони писані нашою рідною українською мовою!

„Что ж это за Україна?—поясните нам, а то мы не знаем!—попросив один із них, в голосі якого чула ся насмішка і було досить ясно помітно, що він гарно знає, що за Україна і за український народ.

Я задоволив його бажання і радо відповідав далі на ряд других питань.

Так пробалакавши з добрую годину я, побажавши їм скорого повороту до дому,—попрощав ся й вийшов з кімнатки.

Спускав ся по сходах вниз. Серце уже не боліло, як тоді, коли почув лайку...

„Ні, то не наші, не наші!—казав мені кождий його атом і я, тяжко зітхнувшись, відкрив вихідні двері і вийшов на свіже, морозне повітре.

М. Чалий.

Реакція в Росії.

В ті хвили, коли цілій Росії загрожує небезпека, тоді цар зі своєю придворною компанією хватаеть ся за реакційні (протиділаючі) средства.

Так стало ся і тепер. Коли члени Думи, а передовсім ліві, показали, який страшний внутрішній стан нині в Росії і що наближається страшна година, коли прогноблений народ цілої Росії повстане проти своїх ворогів, правительство перелякало ся. І міністер за міністром вилітали в трубу. І ось цими днями на чолі правительства заявив ся кн. Голіцин, який не зізнав, що його назначує на такий відвічальний пост, цей пан у бесіді з кореспондентом держав промову, в якій нічого ясно не говорив, лише що ясно сказав, так це те, що все мусить іти так, як каже закон і що Дума нехай не думас, що міністри будуть відповідальні перед Думою, мовляв, що це пошкодило б цілий державі. (Є чутка, що й Голіцин скоро вилетить).

Рівночасно з цим при дворі появляється думка про засновання консервативного (назадницького) бльоку з правих членів Государственої Думи й Государственного Совета. Організація ця повинна являти ся противовісом прогрессивному (поступовому) бльокові.

Коротенько кажучи, це буде шайочка панків, які, говорючи шевченковими словами „ак потіють та товплють ся“ щоб поблизче стати до їх величества. Це будуть ті, що гавкатимуть на засіданнях Думи й Совета, щоб бува що не обікрає. Іх високого хазяїна, або не сказав правди.

Крім цього багато балакають про те, що великий князь Миколай Миколаєвич приїхав до Петрограда і буде командувати тими пешиголовцями.

Отакі прегарні вістки пливуть з матушки Росії.

М.

— „Які думки Вашого Превосходительства в цій справі?“

Не задумуючись генерал почав викладати.

„Передовсім потрібна боротьба з дорожчою а також організувати ріжні інституції і уможливити доставку з сел до городів провіянту, також потрібно...

— Перепрошу, яке средство находите Вы радиальным в борьбе зі все зростающим голодом?“

— Безумовно найрадикальніше средство—конференції.“

— Конференції кажете?! Маєте до цього особливі погляди?

— Безперечно. По чотирорічній конференції на цю тему маємо гарні наслідки. Ми члени особисто ходим оглядини нужди населення. Я був у 7—8 домах і можу сказати, що столи гнуться від хліба та м'яса і це зробила —конференція!“

— Знов перепрошу, чи не можете ви пригадати, в яких саме домах ви були?

— О, зовсім легко? Обідав у баронів Енкель, снідав у Протопопова, закусував у Трубецьких, каву пив у Морозових... коротко побував у всіх вертах населення, навіть вечеряв у редактора робітничої газети. А впрочі... Не можу довго говорити утомлюю ся. А тепер прошу лишити ся в нас на обід і переконаєте ся на власні очі в сказанім мною. Як раз і час приспів.

За обідом у Його Превосходительства журналіст дійсно переконав ся, що столи гнуться від хліба та м'яса і не бракувало не тільки предметів першої необхідності, а також предметів, про які багато з нас не знають, який мають вони смак.

Другого дня рано урядники почали каву читали „інтервю“ де між іншими товстим шрифтом зазначувалося... „столи гнуться від хліба та м'яса, що безперечно в наслідок примінення радикального средства по борбі з голодом—конференції!“

Відтак ця розлітіла ся по цілому світові, Парижі, Лондоні, Ньюорку, Римові, передрукована ся на всіх світові мови з ріжними прикрасами. Само собою розуміється, що з'явила ся вона і в Раштаті на німецькій мові, а прочитавши її кореспондент „Розсвіту“ не гаючи часу зателефонував у редакцію.

— Тук, тук, тук...

За дощатою перегородкою озивається ся редактор: „Що там?“

— „Чи ві вільні, можна до вас?“

— „Прошу“.

Давши прочитати, кореспондент запитав: „Чи надрукуємо“?

Редактор відмовно покачав головою: „Брехня... Шкода папер марнувати, і відклав геть, шукаючи по інших часописах, чи немає чого про мир?“

Нахом.

* * *

І місяць так гарно тут сяє...
І ліс тут так мило шумить...
І нічка спокійна вітає...
І зірка високо тремтить...
І все тут так гарно бувас...
І розум втомлений спічне,
І в тузі страшної неволі
Душа в забуттю відіткне...

А як Україну згадаю,
Широкі, ті гарні степи—
Думками сумними літаю,
Де рідні більють хати,
Дівчина убрана квітками
Гуляє на кручи Дніпра,
Де села радіють садками...

Вже й місяць негарно тут сяє...
І ліс вже тут сумно шумить...
І нічка кінця вже не має,
А серце від болю тремтить.

Максименко.

Від таборової почти.

Товариши! Кождий із вас тужить за вістями з дому і є щасливий, коли він від своєї жінки або від родичів одержить картку або посилку, розуміється ся, він зараз хоче їм дякувати або, навіть, просити о нову посилику і надіється на як найскоріше вислання свого письма чрез німецьку пошту.

Це знає також німецька пошта і працює з найбільшим напруженням, щоби листи міліонів російських полонених висилати по можности точно й скоро.

Але порядок мусить бути. Коли отже полонений пробус забороненою дорогою через обманного начальства перепачкувати лист, то його покарається ся, і він нічого не осягне.

В посліднім часі слухало ся частіше, що полонені на робітничих командах замість передавати свої листи вартовому кидали їх у поштову скриньку. Це строго заборонено і карається відокремленням полонених, відтягненням їх і арештом.

Однак це є великою дурницею, бо німецька пошта бачить же зараз, що картка писана російським полоненим і відсилає ІІ до командантuri, а ця цілком виключає таке письмо від висилки. Отже, любий мій Аркадій Федорович, твоя добра жінка жде даремно вістки від тебе, ти ж мандруеш до арешту і мусиш кілька днів голодувати.

Товариши поза табором! поучуйте ся від своїх приятелів у Раштаті, що ви на тім найкраще вийдете, коли ви будете вірити німецькій адміністрації і не завдавати їй непотрібної праці нарушенням приписів. Подумайте лише, що ви такими вчинками утруднюєте скору пересилку пошти, так що ви самі собі і вашим товарищам шкодите. Отже тямте, кождий лист мусите ви передати вартовому. Цей є за те відповідальній, щоби його передав у свій час пошті. Лише одна віймка дозволена. Хто хоче писати до українського секретаріату, може передати свій лист мужеві довірія, оскілько цей є на місці, а муж довірія передасть його вартовому для негайної відсилки.

З цого ви повинні і бачити, оскілько німецькому урядові залежить на тім, щоби ви могли всії свої бажання і думки як найскоріше передати вашим приятелям Українцям. За те повинні ви, як правдиві Українці, бути вдячними і урядові, який старається ся о вас, його працю не утруднювати нарушенням законних приписів.

Шлях правди.

Тяжкий наш шлях, усипаний гострим каміннем, уквітчаний терновими колючками. Перед нами іде жінка в білому одінню, осяяна світом, чудово прекрасна, зеть ся Правдою. За нею йдемо ми. Праворуч нашого шляху підймається ся височезна скеля.

На вершині твої скелі сяє сонце, брязчи золото, ліє ся вино і лунає дикий регіт. Дістаетись на ту скелью неможливо—така вона крута та висока. Треба родити ся там. Та й ті, що родились там під спів та музику, іноді роблять

необережний крок і стрімголов злітають долі. Про се свідчать шматки вонючого мяса та запекла кров на гострих каміннях. Ліворуч нашого шляху безодні. Вічно темні та холод панують там. З глибини її чуємо брязкіт ланцюгів, стогін, плач та проклони. Шлях наш єдиний. Гостре камінне шматате наше тіло, колючки впивають ся нам у ноги, кров тече з нас. Часом ми мерзнемо від зимна, а часом уміяємо від спеки та жадоби напити ся. А напити ся немає чого.

Коли ізнемогаємо, коли лишають нас сили а в душі наші закрадає ся хоті краплинка сумління, тоді чудово-гарна жінка, що зеть ся Правдою, обертається ся до нас лицем, і зчезає і скеля з ІІ сяєвом, і безодні з її темрявою. Ми бачимо одну рівну блаженну країну. Там світить сонце, ростуть дерева, співають пташки, люди веселі з усміхненими обличчями співаючи беруть ся до праці. Немає там голоду, плачу, немає кривди. Не бачимо там і цього гострого каміння. Замість каміння ростуть квіти і розливають по крайні чудові паходи. Ці паходи доходять і до нас, виганяють з наших душ сумліннє і вселяють віру в конечну ціль нашого шляху.

Тоді знов обертається ся вперед Правда і йде, ступаючи на гостре камінне, а за нею тягнемо ми.

Знов праворуч висока скеля, брязкіт золото, ліється ся вино і лунає регіт веселого безжурного життя, а ліворуч глибока безодні, звідкіль чуємо брязкіт ланцюгів і стогін кинутих туди душ. Стражданнem віє з безодні.

Пахом.

ВЖЕ ЗІЙШЛА ЗОРЯ.

Віс вітер по долині
Туман розвіває,
Ізза гори ясне сонце
Уже виглядає,
Освічус проміннями
Високі тополі,
Показує нам дорогу,
Куди йти до волі;
Але ж вузька та дорога,
Що лежить до волі,
А як встанем усі разом
Протопчем, як в полі,
Протопчемо широкую
Скілько буде треба.
Ми встанемо усі разом,
Як буде потреба.
Уставаймо усі разом
Прапор підймаймо,
Люди волі вже добули
І ми добуваймо.
Буде спати, уставаймо
Вже й зоря зійшла,
На Україну й досі воля
Їще не дійшла.
Як ми встанемо всі разом,
Комусь страшно буде,
На Україні наш прапор,
Розвивати ся буде.
Уставаймо, годі спати,
Вже зійшла зоря,
Люди волі вже добули
Добувати й нам пора.

Січовик, II—ІІ.

РІЖНІ ВІСТИ.**ЗОВСІМ НОВА КОНСТИТУЦІЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ Й ВІДОКРЕМЛЕНОЇ ГАЛИЧИНІ.**

Щоб розрішити справу відокремлення Галичини, яка виникла з приводу гострого протесту зі сторони Українців, Поляки тепер працюють у співучасти міністра для Галичини над проектом нового закону, по якому мала б розрішити ся справа Галичини.

Проект цей, як каже „Діло“, дуже великий і зложний.

„Очевидно для введення його в життє потріба з зогда правительства і порозуміннє що до способу надання йому сили закону. Це останнє стоїть в тіснім звязку зі справою скликання австрійського парламенту. Видається просто неправдоподібним, щоб тяжка машина парламенту могла такий обемистий і складний закон швидко полагодити, не говорячи про можливість політичних комплікацій, які могло би викликати внесення такого закона до парламенту. А що скликання парламенту з огляду на вигасаючі в червні мандати (себто строк посольства депутатів) мусіло би наступити найдалі в маю, а одною з перших функцій парламенту було би вислухання присяги монарха на конституцію, то був би природний здогад, що управильнення і установлення всіх конституційних справ наступить перед скликанням парламенту шляхом патенту, (себто дозволу зі сторони правительства).

Такий патент не змінів би одначе хвилювін відносин, доки є війна, і навіть якийсь час по війні, аж до переведення виборів до нового сойму чи сенату галицького. Аж до того часу галицькі посли остали би далі в австрійськім парламенті“.

Наколиб стало ся так, що посли од галицьких Українців лишилися й надалі в австрійському парламенті, то була б більша надія, що вони зуміли б не дати ся на поталу жадних Поляків.

СИНОД ПРО ВІНЧАННЯ ВОЕННИХ БРАНЦІВ.

Св. Синод оповістив резолюцію, після якої вінчання російських підданіх з воєнними бранцями не стрічаються зі забороною церковних законів. Необхідний тут тільки дозвіл військових властів, при чим від воєнних бранців так само як і від збігців не вимагається представлення доказів з місця уродження, що вони мають право вступати в подружні звязь. Вистарчає заява двох свідків, що жених не є споріднений з нареченою.

Було б звітим згадувати, що отся така „ліберальна“ декларація святителів російської православної церкви поведе за собою безліч випадків бігамії (двохжиття) особливо між бранцями з поміж австрійських Славян, які живуть розміщені по селах. Синод мав надію при своїй децизії (постанові) мабуть і на те, що багато бранців, подружившись в Росії, не зможе або й не захоче вертати до рідного краю і таким робом заступати до певної міри утрату в людськім матеріялі, які потерпіла у війні („Діло“).

НОВИЙ ВИБУХ У АРХАНГЕЛЬСЬКОВІ.

Петроград, 3. лютого. Петроградська агентура доносить, що в Архангельску на ледоколові „Шелюсікін“ став ся вибух і пожар, який зараз розширився в околицях, де згружають товари. Пожар розширився на будівлі біля залізничної стації, на ріжкі сараї, бараки та інше. Із караблів, крім „Шелюсікіна“ знищено один буксирний. Крім цього п'ять кораблів ушкоджено, із них три лежко. Між 344 пострадавших 3 офіцери, 99 солдат і 59 других людей тяжко ушкоджених. Число мертвих ще не вияснено, але рахують десь із 30.

ЗАНЕПОКОЕННЯ В НЕРЗІ.

Константинополь, 4 лютого. Петроградська агентура доносить, що в Архангельску на ледоколові „Шелюсікін“ став ся вибух і пожар, який зараз розширився в околицях, де згружають товари. Пожар розширився на будівлі біля залізничної стації, на ріжкі сараї, бараки та інше. Із караблів, крім „Шелюсікіна“ знищено один буксирний. Крім цього п'ять кораблів ушкоджено, із них три лежко. Між 344 пострадавших 3 офіцери, 99 солдат і 59 других людей тяжко ушкоджених. Число мертвих ще не вияснено, але рахують десь із 30.

ВІЙНА.**ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.**

5 січня по німецькому звідомленню.

Від північного берега ріки Анкре аж до Сомми силні артілерійні бої; також бої піхоти. На схід від Бокура відбите велике части окопів та взято Німцями більше 100 полонених. На цьому місці Англійці робили кілька разів противні настути.

Загально кажучи: на цьому фронті великих змін не має, і бої поки що не мають значної ваги.

РОСІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Біля Наргіловки російські війська невідомими силами нападали, але були відбиті.

УКРАЇНСЬКИЙ І РУМУНСЬКИЙ ФРОНТ.

Не рахуючи невеликих артилерійських боїв, змін немає.

МАКЕДОНСЬКИЙ ФРОНТ.

Нічого нового.

В ІТАЛІЇ.

Крім невеличих боїв без перемін.

Хроніка таборового життя.

— Соціальна секція. 4 лютого від 2. години по обіді в учительському бараці раштатська соціальна секція мала своє чергове загальне зібрання. Вирішено вислати на робітничі команди декілько брошур, із яких дотепер складається партійна література.

— Т. Б.—кий виголосив відчут на тему „Жидівство і соціалізм“. Реферат викликав запити та дискусію.

— Соціальний семінар. 2. лютого в учительському бараці соціальна секція відбула свій семінар, на котрому т. В.—в зреферував частину брошур Юліана Борхардта „Вступ в національну економію“, переложену на українську мову Несловим.

— Шкільна рада. У суботу від 2—4 г. відбулося засідання. Була винесена ухвала закінчити шкільний курс до 1. квітня 1917.

— Просвітна рада мала чергове засідання у понеділок 5. лютого. При звітах управою народної школи було зазначено, що через велике зимою мало учнів в останній дні ходить до школи. Це явище викликало зі сторони Просвітної ради ухвалу: всіх учнів школи стягнути до одного бараку і замінити систематичну науку загальними викладами. Припинення науки в народній школі буде тривати до слідуючого засідання Просвітн. ради. Виклади будуть відбуватися в ті часи, коли звичайно відбувається наука в нар. школі, а іменно: від $1/2$ до $1/2$ г. в 60 бараці.

— Отаманна старшина. 5 лютого від 2 години по обіді в офіційському бараці засідала Отаманна старшина 1-го Запорожського полка ім. Т. Шевченка.

Справовдання посвідчили, що понижений настій і байдужнє до всього відношення с'човників, що тривали якийсь час у товаристві, уступили місто живому настрою знову проснувших козаків.

Вся с'ч зтягнена на якийсь час лише до 3 бараків, що спричинить тісніше ознайомлення і створиши с'човників ріжких сотень межи собою. Уніформу склали у 6-му блокі в новий цехгауз, де завели належний порядок, так що справу з с'човою одяжкою можна рахувати упорядковано.

Засідання узгляднуло необхідність прийняти додаткових команд для влади відділами, більшими сотні, у всіх випадках, і для цього призначено зібратись 6. лютого о 5. години в офіційському бараці.

Прийняли до відома для належної підготовки плян святковання день уродження і смерті патрона полка Тараса Шевченка.

На допомогу предметами поживи захорівшому с'човнику В.—кові, за його взірцеве поводження, Отаманна старшина по власній ініціативі рішила видати одноразово 15 марок.

На підставі статуту призначено с'чове віче на 8. лютого 2— $4\frac{1}{2}$ годин по обіді.

— Драматичне товариство на засіданні 5 лютого обговорювало минулу виставу, слухало звіт касієра, ухвалило виставити на будущу неділю „Степового гостя“ драму Б. Гринченка на 5 актів, яка уже йшла весною минулого року. Тому, що тепер будуть брати участь нові сили і тому потребуватиметься с'я багато часу на її підготовку, в цю неділю вистави не буде.

Рівночасно з репетіціями „Степового гостя“ буде готовити с'я до Шевченківського свята „Назар Стодоля“.

Загалодженна справа реквезіту та інше.

— Торговельна спілка „Єдиність“. 4. лютого від 10. годин рано в учительському бараці торгівельна спілка „Єдиність“ відбула чергове загальне зібрання, котре приняло справовдання Старшини спілки, Надзираючої ради, комісії по улаштованню святковання ялинки і обрахунок за с'чень.

По обрахунку із чистого зиску Старшина відділила на підставі статуту, як жертви на Видавництво „Український Рух“ 158 м. 40 пф. на Соціальну секцію 79 м. 20 пф. і в Генеральну касу на ріжні просвітні ціли 792 м. Председателем зібрання т. В.—м був прочитаний писмен-

ний вислів вдачності та подяку спілці від Видавництва „Український Рух“ за попередню датку на ціли видавництва, чим спричинились свідомі члени спілки „Єдиність“ до загальної праці над освідомленням та відродженням нашого народу.

Т. Г.—ом була висловлена подяка від імені хорів лікарства за цукор, який відпустила спілка на лікарство, а т. П.—ц від імені зібрання комісії по уладженню свят.

Зібрання ухвалило проект Старшини із обротового капіталу, який тепер великий і лежить без ужитку, видати, як жертву: на Видавництво „Український Рух“ 700 марок, для українських шкіл на Волині 400 м. і на будівлю памятника помершим полоненим нашого тaborу 400 м. і крім того із місячної надвішки запасного капіталу 100 м. на німецький червоний хрест. Тим же московським приятелям, що у всьому вишукують нагоду нарікати на Німців, наперед радим памятати, що цю жертву ніяк неможна зрахувати за мілітарні ціли, бо грошей ці підуть на лічення, удержання обслугу та допомогу тим нещасним безвинним жертвам війни: і Німцям, і Французам і Руським—не одному із вас товариші гірко довелося вкупі з ними ліпитись. Себто з тими, що переповнили землю стонами і довго ще будуть живим укором тим жорстоким правителям, що затяяли війну та грубо відкидають всі змагання до миру.

Вибрано 4. члени Старшини спілки та 3 члени Надзираючої ради.

ШЕВЧЕНКОВСЬКЕ СВЯТО.

Генеральна Старшина 2. лютого ухвалила програму ШЕВЧЕНКОВСЬКОГО СВЯТА, вироблену комісією.

Свято має виглядати в такий спосіб:

25. лютого ст. ст.

СУБОТА. Від 9—11. Богослуження, панахида, проповідь—в церкві.

Від 3—5. Академія в салі. Реферат пр. М.—ча і т. В.—ва.

Від 7—9. Народний концерт (народна школа).

a) 1. Відчit про життє і діяльність Шевченка.

2. „Заповіт“—Хор.

3. Декламація „Сон“.

4. Оркестра.

5. Хор—„Реве та стогне“.

b) 6. Дві малі декламації.

7. Оркестра.

8. Закінчення: „Слово“,

„Ще не вмерла Україна“, Не пора, не

пора—з оркестрою.

26. лютого.

НЕДІЛЯ. Від 9—11. Богослуження в церкві.

Від 11—12. Парада С'чі і молебень на площі VIII бл.

Від 3—5. Вправа С'чі під музику.

Від 6—9. Концерт, декламація і вистава заходом Драмат. товариства.

1. Шевченко про себе, в своїх поезіях (відчit. декламація).

2. Хор за кулісами „Заповіт“.

3. Сольо—спів.

4. Хор і живий образ.

5. Дует.

6. Декламація (Осія гл. XXI).

7. Тріо.

i 8. вистава „Назар Стодоля“.

До наших співробітників дописувачів.

Редакція прохач своїх дописувачів і співробітників писати статті й вірші, які б надавалися до шевченківського числа, яке має вийти в день уродин найбільшого сина України Тараса Шевченка. Також бажано було б, щоб появившися оповідання про те, як шанують поета на селі.

Шевченківське число має появити ся в перших числах марта по новому стилю.

КУПУЙТЕ

Памяткову книжку Союза Визволення України й календар на 1917. рік.

Наша таборова книгарня одержала велику скількість примірників цієї дуже гарної книжки. Її варто мати кожному Українцеві. Недорога, але прегарна річ. В ній міститься багато творів з найкращої української літератури й ріжні статті по цьогочасним питанням.

Ціна одного примірника 1 м. 50 пф. без оправи, а в оправі 2 марки.

Примірник містить у собі поверх 500 сторінок.

ТАБОРОВА КНИГАРНЯ.

має низче перечислені книжки, які можна виписувати на робітничі команди, посилаючи гроши по адресі, що поміщені на початку нашої чарівниці.

Граматика німецької мови Гауфа 4 м. — п.
з ключем 6 " — "
англійської мови Гауфа 4 " — "
з ключем 6 " — "
французької мови Малькіеля 4 " — "
з ключем 6 " — "

Словник русько-німецький і навпаки
Лянгенштейна 3 " 70 "

Словник русько-німецький і навпаки
Ноуфольда 2 " 20 "

Словник русько-німецький і навпаки
Лілпупт 1 " — "

Кобзар випуск II в оправі 1 " 10 "
без оправи — " 90 "

Розмовна книжка д-ра Стоцького 1 " 10 "

Український буквар в оправі 50 "

без оправи — " 30 "

Геометрія для I класи Сітницького 60 "

середн. школі Грицак 80 "

Альбом україн. відом. С. Рудницького 40 карток коштує 1 "

Українські листівні картки по 20, 15, 10 і 6 пф.

Картки листівні звичайні 1 шт. 1 пф.

Коверта з папіром кошт. на 5 пф. 2 куверта.

Олівці хімічні 18 i — " 36 "

Олівці прості — " 6 "

Резинки для стирки олівця 30 "

Зошити — " 10 "

Зошити чорні, по 84, 72, 60 і 50 пф.

Приправа до олівців по 6 пф.

„Наша пісня“ співальник з нотами 20 пф.

Український календар „Товариш“ 5 "

Українець в Німеччині уч. нім.-укр. 60 "

Українець в Америці учеб. англійської мови 60 "

Брошури клясова борба, Десятилітній ювілей по 5 пф.

С'чові пісні по 2 пф.

Записні бльоок-ноти по 25, 35, 40

Записні карманні книжки по 72 i 15 пф.

Чорнило пляшичка 24 "

Ручки по 8 пф. 2 пера 3 i 5 пф.